

Operationeel Plan CegeSoma 2018-2021

Versie 1 (semester 1-2018)

Introductie

Dit Operationeel Plan wil de wettelijk vastgelegde missie van CegeSoma/OD 4 (KB 23 mei 2016) vertalen in een concrete meerjarenplanning. Belangrijke bijhorende documenten zijn: het **Wetenschappelijke Organogram** (31 mei 2017, dat de grote bevoegdheidsverdelingen tussen de leden van de vaste wetenschappelijke staf van CegeSoma bevat), de **Kerntakennota** (6 december 2016) en twee verslagen van de strategische vergaderingen **van het gespecialiseerd wetenschappelijk comité van CegeSoma** (12 september en 20 oktober 2017).

Dit Operationeel Plan bevat de **strategische en operationele doelstellingen** van CegeSoma/OD4 voor 2018-2021. Deze tekst bevat de **krachtlijnen**. Een bijhorend excel-bestand bevat de **lijst met doelstellingen**. Dit Operationeel Plan is in hoofdzaak bedoeld als een **praktisch werkdocument** van CegeSoma/OD4 om de prioriteiten te bepalen en keuzes te maken, de nieuwe opportuniteiten af te wegen, het beschikbare personeel efficiënt in te zetten.

Dit Operationeel Plan is een **dynamisch document**, wat betekent dat het regelmatig geëvalueerd wordt en waar nodig aangevuld en gewijzigd. Het is dus in feite een document ter **monitoring**.

De permanente opvolging van dit plan is de verantwoordelijkheid van **CegeSoma/OD4**, in directe dialoog met het **gespecialiseerd wetenschappelijk comité**. Dit comité is het eerste overlegorgaan in het adviseren over de strategische keuzes en prioriteiten; het zoeken naar concrete vormen van samenwerking en het opzetten van projecten en andere initiatieven. Waar nodig worden in samenspraak met het gespecialiseerd wetenschappelijk comité andere collega's, actoren en stakeholders betrokken bij de evaluatie, reflectie en aanpassing.

Strategische Doelstelling 1

CegeSoma wil de informatieverstrekking en kwalitatieve dienstverlening (digitaal en niet-digitaal) rond onze kernthema's verbeteren

Strategische Doelstelling 2

Het CegeSoma zet in op nieuw fundamenteel onderzoek rond de kernthema's en versterkt zijn nationale en internationale academische positie

Strategische Doelstelling 3

CegeSoma zet in op publieksgeschiedenis en maatschappelijke debat

Strategische Doelstelling 4

CegeSoma zet in op een kwalitatieve (digitale en niet-digitale) valorisering van de collecties van ARA met betrekking tot onze kernthema's

Strategische Doelstelling 5

CegeSoma zet in op een beheer, ontwikkeling en basisontsluiting van de collecties

Strategische Doelstelling 1

CegeSoma wil de informatieverstrekking en kwalitatieve dienstverlening (digitaal en niet-digitaal) rond onze kernthema's verbeteren

De informatieverlening aan het publiek, partners, stakeholders rond alle aspecten van onze werking wordt gestroomlijnd. De belangrijkste concrete initiatieven hierin zijn het aanstellen van een centraal aanspreekpunt voor historische informatie (Alain Colignon); de creatie van een nieuwe thematische website in 2018 en het creëren van digitale informatiefiches inclusief een FAQ en het ontwikkelen (met partners) van een nationaal netwerk rond publieksinformatie WO II, dit laatste als actiepunt in de onderhandelingen naar aanleiding van 75 jaar bevrijding in 2020, in samenwerking met het *War Heritage Institute*. Tot slot wordt geëxperimenteerd met nieuwe formules van vormingen en andere publieke informatiemomenten gericht aan specifieke publieksdoelgroepen.

Strategische Doelstelling 2

Het CegeSoma zet in op nieuw fundamenteel onderzoek rond de kernthema's en versterkt zijn nationale en internationale academische positie

Fundamenteel onderzoek blijft een kerntaak van CegeSoma. Dat uit zich in het systematisch verkennen van nieuwe onderzoekfinancieringen (inclusief internationale pistes) concreet gemaakt in een nota rond onderzoekvisie. Het eigen onderzoek en publicatiebeleid van de wetenschappers van het CegeSoma worden verder ontwikkeld en beter afgestemd op de strategisch-inhoudelijke keuzes; overigens een noodzakelijke voorwaarde om met enige kans op succes te kunnen meedingen naar externe onderzoekfinanciering en om zichtbaar te zijn voor potentiële partners. Enkele richtinggevend grote lijnen van een thematische verdeling zijn: Dirk Luyten (hoofd onderzoek) voor de thema's sociale politiek, arbeidsverhoudingen en arbeidsconflicten, arbeidsmarkt / arbeidsmobiliteit, economisch-financiële geschiedenis, dagelijks leven, justitie en ideologie, Chantal Kesteloot herdenkingen en herinnering, publieksgeschiedenis; Nico Wouters overheden/elites en bestuur, de rol van overheden in herinneringspolitiek (*state sponsored history*), Holocaust; voor Fabrice Maerten verzet, katholiek leven en dagelijks leven tijdens WO II; Alain Colignon de collaboratie, militaire geschiedenis (inval, bevrijding), lokale geschiedenis.

In 2019 zal in CegeSoma ook een eindmoment voorzien worden van de aflopende onderzoeksprojecten rond de Eerste Wereldoorlog, inclusief een reflectie over impact en toekomst. De wetenschappelijke bijdrage aan de conferentie '*To End all Wars?*' te Ieper (*In Flanders Fields Museum*) sluit hier ook bij aan.

De engagementen in bestaande internationale netwerken (*EHRI, Daily life in occupied Europe, State Sponsored History*) worden verdergezet, ook omdat ze het CegeSoma een ingang geven in internationale onderzoeksnetwerken. Een belangrijk lopend project is het ook het 'Transmemo' project (*BRAIN*), rond intergenerationele overdracht van familiale herinnering met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog. Het CegeSoma wenst zijn rol te spelen in de Fedtwin-onderzoekfinanciering binnen het Rijksarchief, in de eerste plaats door in te zetten op de eigen kernthema's, in tweede

instantie door mee te werken aan de thema's voorgesteld door het Rijksarchief die periode-overschrijdend zijn maar waar de expertise van het CegeSoma relevant kan zijn om de positie van het Rijksarchief te versterken.

Inspanningen geleverd voor niet-gehonoreerde projectaanvragen (bv EOS) zullen worden ingepast in het zoeken naar andere financieringsbronnen voor onderzoekdomeinen die als prioritair beschouwd worden, bv die kunnen worden gekoppeld aan de archieven van de repressie na de Tweede Wereldoorlog (en herdenkingen WO I en WO II). Hierdoor – en door het afstemmen en verder ontwikkelen van het onderzoek van eigen wetenschappelijk personeel – worden gemaakte investeringen beter gevaloriseerd en ontstaat ook meer inhoudelijke consistentie.

Strategische Doelstelling 3

CegeSoma zet in op publieksgeschiedenis en maatschappelijke debat

De krachtlijnen van publieksgeschiedenis de komende drie jaren blijft bepaald door de inhoudelijke bijdrage aan enkele tentoonstellingen en de verdere uitbouw van *'Belgium WW II'*. De voorziene tentoonstellingen passen allemaal hetzij in de 100-jarige herdenkingen rond WO I(2018)(zoals de tentoonstelling "Brussel, november 1918") hetzij rond de 75-jarige herdenkingen van WO II (2019/2020). Daarnaast blijft de participatie aan internationale publiekshistorische netwerken belangrijk (bvb. de positie van Chantal Kesteloot als secretaris van *de International Federation for Public History* en als lid van het Europese Monnet-project *'Applied History'*).

In 2018 worden geleidelijk nieuwe thema's geïntegreerd in Belgium WW II. Deze thema's zijn eerst het verzet (mei 2018 onder leiding van Fabrice Maerten) en vervolgens ook militaire geschiedenis (in samenwerking met het *War Heritage Institute*) en Vervolging/Holocaust (onder leiding van Nico Wouters en i.s.m. Kazerne Dossin).

De tweejaarlijkse seminaries worden in het najaar van 2018 gelanceerd met een hernieuwd format.

In 2018 wordt een visienota publieksgeschiedenis opgesteld. Eén van de elementen ervan, is de mogelijke synergie rond publiekprojecten met de andere DO's.

De aanwerving van een nieuwe wetenschapper in 2019, tot slot, is mede voor deze doelstelling essentieel.

Strategische Doelstelling 4

CegeSoma zet in op een kwalitatieve (digitale en niet-digitale) valorisering van de collecties van ARA met betrekking tot onze kernthema's

Het domein van (digitale) collectievalorisering plaatst OD4 voor een unieke uitdaging omdat hier telkens een reflectie nodig is over de relatie tussen OD4 en de andere OD's binnen het Rijksarchief.

Als collectiebeherend centrum met essentiële taken van onderzoek en publieksgeschiedenis, moet worden ingezet op klassieke maar ook nieuwe vormen van ontsluitingsinstrumenten (inventarissen, onderzoeksgidsen, anderen) en activiteiten rond ontsluiting (zoals studiedagen rond collecties). Centrale doelstelling hierbij is het afstemmen van noden van onderzoek, digitalisering en publieksgeschiedenis door externe gebruikers maar ook binnen de instelling. CegeSoma heeft hier binnen ARA een taak om met nieuwe vormen van samenwerking te komen die in een korte visienota rond valorisering worden ontwikkeld vanaf de tweede helft van 2018 en geïmplementeerd vanaf 2019. Concrete initiatieven zijn de 'Gids van de bronnen van het verzet tijdens WO II' gecoördineerd door Fabrice Maerten (voorzien 2020) en de 'dag van het MA-onderzoek'.

Via projecten zoals UGESCO wordt al gewerkt aan de valorisering van digitale collecties via de ontwikkeling van nieuwe digital humanities-tools. Het doel is vooral de samenwerking met de universiteiten voort te zetten door nieuwe onderzoeksprojecten op te zetten binnen het thema van de digital humanities. CegeSoma zoekt een specifieke positie door zich voor het domein van 'digital humanities' binnen ARA toe te leggen op publiekshistorische- en onderzoeksprojecten, telkens erop gericht de collecties van ARA te valoriseren. Op 5 februari 2018 wordt de eerste reflectie dag met universiteiten in die zin georganiseerd.

Strategische Doelstelling 5

CegeSoma zet in op een beheer, ontwikkeling en basisontsluiting van de collecties

Op basis van prioriteiten, wordt een gericht inventariseringsbeleid gevoerd van kerncollecties. Dit gebeurt o.m. via de door Fabrice Maerten gecoördineerde vrijwilligersploeg maar ook de aanwerving van een nieuwe wetenschapper vanaf 2018 die o.m. inventariseringsbeleid en collectiebeheer mede op zich moeten nemen, dit laatste gekoppeld aan een collectieplan (voor vijf jaren). Dit impliceert ook een duidelijkere visie op het verwervingsbeleid van collecties gekoppeld aan concrete initiatieven rond het verwerven van privé-archieven.

Dit houdt ook in dat digitale tools worden gebruikt om de interne verspreiding van informatie te verbeteren. De integratie van de data in PALLAS in het nieuwe ARCHEION alsook het in gebruik nemen van centrale fiches (zoals een centraal register van verwervingen of goed omschreven werkprocessen) zijn hierin prioriteiten.

De digitale toegang tot collecties verbeteren voor het grote publiek betekent ook het verbeteren van bestaande platformen zoals War Press en PALLAS door een beter beheer van de metadata en het meer gebruiksvriendelijk maken van de bestaande interfaces. Doelstelling is om hier nieuwe thematische platformen te lanceren (zoals bvb. een site rond de Radio in tijden van oorlog of de foto-persagentschappen). Tegelijk is het uitdoven van PALLAS voorzien, zodat de grote uitdaging van dit alles zal zijn de toekomstige digitale toegang tot de collecties te waarborgen binnen het nieuwe

'Search' dat zal worden ontwikkeld door ARA. CegeSoma moet daarom nauw betrokken worden bij het denkproces over deze nieuwe 'Search', onder meer om een degelijke export van de gegevens in PALLAS te garanderen.

Een voldoende aankoopbudget voor de wetenschappelijke bibliotheek is nodig, maar ook een rationalisering van aankopen binnen het ARA. Er wordt ook een begin gemaakt van een start van een beleid rond e-books. Tegelijk zal de export van de bibliotheekmodule in VUBIS (gebruikt door ARA) nodig zijn om het einde van PALLAS op te vangen.

Besluit

Dit plan heeft een horizon van drie jaren. 2018-2021 blijven deels overgangsjaren waarbij de integratie in het ARA, het afvloeien en aanwerven van nieuwe vaste personeelsleden de besparingspolitiek en onderlinge reorganisaties moeten worden doorgevoerd. Het consolideren van een sterke basis en een sterke positie van CegeSoma binnen ARA voor de toekomst staat centraal. Daarom werd op de korte termijn gekozen voor een zekere 're-centrering' op de kernthema's: 20ste conflictgeschiedenis met een nadruk op de beide Wereldoorlogen (en hun nasleep) en de Koude Oorlog.

Een **lange-termijn perspectief** en de reflectie daarover zijn echter ook essentieel. Dit lange-termijn perspectief hangt in grote mate af van de toekomstige positionering van OD4 binnen het Rijksarchief. Die positionering wordt enerzijds gerealiseerd binnen een aantal continuïteitstaken (zoals de nauwe samenwerking binnen digitalisering en de communicatie). Anderzijds moeten gemeenschappelijke, transversale 'projecten' worden gedefinieerd. Belangrijke voorbeelden hiervan zijn : de nieuwe thematische website CegeSoma; de archieven van het militair gerecht; de samenwerking met de voormalige dienst oorlogsslachtoffers (OD3); een internationaal beleid; een transversaal beleid rond publieksgeschiedenis; de specifieke rol van OD4 binnen het domein van digital humanities (bijvoorbeeld in verhouding tot Digipad) en het collectiebeleid in algemene zin.

De vraag stelt zich echter welke **specifieke taken** OD4 binnen deze of andere domeinen op zich kan of moet nemen binnen het Rijksarchief. Ook stelt de vraag zich welke institutionele vorm dit wel of niet kan aannemen. De plek van de collecties is hierin zeker een centraal discussiepunt. Kan OD4 zijn rol binnen het Rijksarchief voldoende blijven spelen als op termijn alle collecties bij andere OD's worden ondergebracht (behoudens privécollecties, beeld & geluid) ? Kortom : de integratie van een **thematische OD** plaatst ook het Rijksarchief zelf de komende jaren voor een reflectie-oefening en uitdaging.
